

Ünnepi tanulmányok a 75 éves

NÉMETH ZSOLT

tiszteletére

Navigare necesse est

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Ünnepi tanulmányok a 75 éves
Németh Zsolt tiszteletére

Navigare necesse est

Ünnepi tanulmányok a 75 éves Németh Zsolt tiszteletére

Navigare necesse est

Szerkesztette
Barabás A. Tünde és Christián László

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Budapest, 2021

A kötet szerzői

Amberg Erzsébet	Koltay András
Androvicz Gábor	Korinek László
Balla Zoltán	Kovács Gábor (NKE)
Balogh Lídia	Kovács Gábor (SZE)
Barabás Andrea Tünde	Kőhalmi László
Berei Róbert	Lévay Miklós
Blaskó Béla	Madai Sándor
Boda József	Magasvári Adrienn
Budaházi Árpád	Major Róbert
Christián László	Mészáros Bence
Czenczer Orsolya	Nagy László Tibor
Domokos Andrea	Pallagi Anikó
Erdős Ákos	Pallo József
Fantoly Zsanett	Pap András
Farkas Ákos	Pápai-Tarr Ágnes
Fenyvesi Csaba	Polt Péter
Finszter Géza	Ruzsonyi Péter
Gál István László	Sallai János
Gönczöl Katalin	Sárkány István
Hautzinger Zoltán	Schubauer László
Herke Csongor	Sipos Ferenc
Hollán Miklós	Sivadó Máté
Horgos Lívia	Szabó Andrea
Irk Ferenc	Szendrei Ferenc
Karsai Krisztina	Vári Vince
Kiss Tibor	Windt Szandra

© A szerzők, 2021

Szerkesztés © Barabás A. Tünde, Christián László, 2021

© A kiadó, 2021

Minden jog védve.

Tartalom

Előszó | 9

Laudáció

Koltay András

A vitorlázó kriminológus –
Németh Zsolt rendőr ezredes köszöntése | 13

Tanulmányok

Amberg Erzsébet

Mennyi az annyi? – A fiatalkorú bűnözés és bűnözéskontroll
alakulásának áttekintése | 17

Balla Zoltán

Kormányzástan – kormányzás –
Áttekintés megjegyzésekkel | 27

Balogh Lídia

„A jó rendőr tapintatos és gyengéd...” | 37

Barabás A. Tünde

A rendőrségi munka és a lakosság
bizonytalanságérzetének összefüggései | 43

Berei Róbert

Várnézőben a budavári „sheriffel” | 53

Blaskó Béla

Jogállamiság – értelmezési szilánkok | 61

Boda József

Az amerikai Szövetségi Nyomozó Hivatal
szerepe a bűnüldözésben | 71

Budaházi Árpád

Gondolatok az agyi alapú hazugságvizsgálatról | 81

Christián László

Szívvel-lélekkel a bűnmegelőzésért | 91

Czenczer Orsolya
 A büntetés-végrehajtás zöld esküje –
 Az európai zöld megállapodás (*Green Deal*)
 és a magyar büntetés-végrehajtás kapcsolódási pontjai | 101

Domokos Andrea
 Hallgatók a célkeresztben | 109

Erdős Ákos
 FOCUS-ban a rendőrség drogprevenációs tevékenysége | 119

Fantoly Zsanett
 Fejezetek Los Angeles rendészettörténetéből | 131

Farkas Ákos
 A kihallgatási jegyzőkönyvek
 és a tisztességes eljárás a nyomozás során | 139

Fenyvesi Csaba
 Kriminológiai morzsák a világból | 153

Finszter Géza
 A büntetőeljárás törvény új jogintézményei,
 a leplezett eszközök | 163

Gál István László
 A minősített adattal visszaélés
 néhány kriminológiai problémaköre | 179

Gönczöl Katalin
 A szolgáltatott igazság | 189

Hautzinger Zoltán
 A külföldiek és a migráció lehetséges
 megjelenése a kriminológiában | 199

Herke Csongor
 A kiberbűnözés és a teljesen
 önvezető járművek | 211

Hollán Miklós
 A közösség tagja elleni erőszak viszonya
 más bűncselekményekhez | 223

Horgos Livia
 Gondolatok a Janus-arcú
 magánindítványról és hiányáról | 237

Irk Ferenc
 Az európai értékek védelméről | 247

Karsai Krisztina

THC vagy CBD? Izgalmas jogi kérdések
a *French Bulldog*-ügy margójára | 255

Kiss Tibor

Miért népszerű a darknetes
kábitószer-kereskedelem? | 269

Korinek László

Az út nullától egyig | 277

Kovács Gábor

A vezetői hatékonyság
további növelésének lehetőségei | 287

Kovács Gábor

Az egységes Európai Forenzikus Tudományos Térség (EFSA–2020)
megvalósítása – illúzió vagy realitás? | 297

Köbalmi László

A biztonság bűvöletében | 309

Lévay Miklós

Az ENSZ bűnözéssel szembeni tevékenységéről
és az Európai Bűnmegelőzési Intézet (HEUNI)
munkájáról | 319

Madai Sándor

Elmélkedés egy bűncselekmény jogi tárgyáról:
a kiskorúval való kapcsolattartás akadályozása | 333

Major Róbert

Közlekedéskriminológiai gondolatok
(egy ítélet margójára) | 341

Mészáros Bence

A közeli ismétléses sértetté válás
(*near repeat victimization*)
és szerepe a prediktív rendészetben | 351

Nagy László Tibor

A fiatalkorúak által elkövetett rablásokról | 361

Pallagi Anikó

Kriminálpolitikai alapvetés | 371

Pallo József

Deus ex machina,
avagy az intézkedések mint a szabadságvesztés alternatívái | 383

Pap András László

Minden (roma) élet számít:
populizmus a koronavírus árnyékában | 391

Pápai-Tarr Ágnes – Sipos Ferenc

A közérdekű munka büntetékiszabási tapasztalatai
egy aktakutatás fényében | 401

Polt Péter

A 21. század kihívásainak hatása a büntetőeljárásra –
Kripto valuták, azaz az új vagyoni értékek
büntetőjogi kérdései | 419

Ruzsonyi Péter

A Covid-19-pandémia hatása a „börtönvilágra” | 429

Sallai János – Androvicz Gábor

Laky Imre, a magyar rendőri szakoktatás úttörője | 445

Sárkány István

Az iszlám és a terrorizmus kapcsolatának
néhány aspektusa | 457

Schubauer László

A pénzmossással kapcsolatos
nemzetközi egységesítési törekvések
és a pénzmosság tényállásának 2020. évi átalakítása | 467

Sivadó Máté

Mire tanít bennünket (leginkább)
Németh Zsolt etikája kábítószer-területen –
avagy továbbra sem engedünk a 77-ből! | 479

Szabó Andrea – Magasvári Adrienn

A pénzügyőrtisztképzés a bolognai folyamat
és az uniós csatlakozás tükrében | 487

Szendrei Ferenc

Terrorizmusfinanszírozás,
azaz a terrorizmus bevételei | 499

Vári Vince

Az eljárási (procedurális) igazság jelentősége
a rendőri munkában | 509

Windt Szandra

Emberkereskedelem és a (közösségi) rendőrség | 519

Horgos Lívია¹

Gondolatok a Janus-arcú magánindítványról és hiányáról

„Scientia nihil aliud est
quam veritatis imago.”
(Vergilius)

Jelen tanulmányommal köszöntöm Németh Zsolt egyetemi docent 75. születésnapja alkalmából, tisztelegve ezzel emberi értékei, az empirikus bűnügyi tudomány, a kriminológia területén kifejtett oktatói, tudományos pályafutása és eredményei előtt.

A magánindítvány hiányának helye a büntetőjog és a büntető-eljárásjog rendszerében

A magánindítvány hiánya a hatályos 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (Btk.) rendelkezései között, a VI. fejezet (A büntetőjogi felelősségre vonás egyéb akadályai) 30–31. §-aiban jelölt olyan büntetőjogi felelősségre vonási akadály, amely megvalósulása esetén az állam büntetőigényt nem érvényesíthet, függetlenül attól, hogy erre nézve esetleg fennállna az állami akarat. A Btk. indokolása egyértelműen rögzíti, hogy a magánindítvány hiánya a büntetőjogi felelősségre vonás akadályának harmadik csoportjába tartozó akadály, amely „Janus-arcú jogintézmény”, egyidejűleg mint ok; továbbá egyrészt anyagi, másrészt eljárásjogi jogintézmény.

A magánindítvány hiánya valóban nemcsak anyagi jogi feltétel az elkövető felelősségre vonásánál, hanem a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.) LIX. fejezetének 387. §-a alapján eljárásjogi természetű körülmény is. A magánindítvány magához a büntetőeljárás megindításához, valamint lefolytatásához elengedhetetlenül szükséges feltétel egyes bűncselekmények vonatkozásában. E jogintézmény hiánya a büntetőigény érvényesülését a jogosult az akarat-

¹ Adjunktus, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar Büntető-eljárásjogi Tanszék. Kapcsolat: horgos.livia@uni-nke.hu.

nyilatkozat megtételének elmulasztásával vagy megtagadásával, illetve az előterjesztési határidő elmulasztásával végérvényesen megakadályozhatja.

A magánindítvány előtörténete és korábbi szabályozása

A magánindítvány jogintézményének előtörténete igen rövid. Ennek oka, hogy a sértett iránti kímélet a jogfejlődés azon korszakában jelentkezik már csak igényként, amikor a „büntetőjog közjogi jellege már az összes vagy a legtöbb cselekményre határozottan felismertetik és uralkodó elvvé izmosodik. Az őskori vagy a középkori jogrendszerekben tehát hiába keressük ezt”.²

A magánindítvány gyökerei, illetve egyfajta értelemben vett fejlődése az antikvitás korától figyelhető meg. A római jogba átkerülő antik görög intézmények a keresztény kultúrkörbe is „áthagyományozódtak”. A Tizenkét táblás törvény (*Lex duodecim tabularum*), amely a Római Köztársaság³ i. e. 451–450-ben összeállított, írásba foglalt törvényeit tartalmazza, és a római jog egyik legjelentősebb forrásaként említhető, már megfogalmazott – mai nézőpontból – magánindítványnak tekinthető regulákat. Így például a prétor alkotta joggyakorlat kidolgozta a kegyeleti jog (*ius sepulchri*) jogosultja részére az úgynevezett privát büntetőkeresetet – mai terminológiával szólva: a magánindítványt – a sírgyalázókkal szemben.

A római jogban kifejlődött magánvétségek (*delicta privata*) nem keverhetők össze a sértett indítványára üldözendő bűncselekményekkel. Ennek oka, hogy a magánvétségek nem a büntető-, hanem a magánjogba tartoztak, és azokról a tettes csak kártérítésért és büntetésért (kielégítés) indíthatott keresetet.⁴

Csak a késői császári korban tettek kivételt két cselekménynél, a gyermekcsempészethnél és házasságtörésnél, kimondva, hogy ezeknél a sértett fél iránti kímélet teszi indokolttá, hogy az eljárás ne hivatalból, hanem a sértett panaszára induljon meg. A germán és az egész középkori büntetőjog nem ismeri a sértett fél kívánságára üldözendő cselekményeket, mivel ismeretlen volt a hivatalból való eljárás elve. A Constitutio Criminalis Carolina (C. C. C. 1532) az, amely a büntetőjog közjogi jellegét, a bűncselekmények hivatalból üldözését kifejezésre juttatta, ez alól kivételesen négy cselekménynél – házasságtörésnél, nőrablásnál, erőszakos nemi közösetésnél és családi lopásnál – a büntetőkereset megindítását a sértett panaszától tette függővé. A német jog későbbi fejlődése során egyre szaporodtak az ide tartozó cselekmények. A 19. század törvénykönyvei közül

² Finkey Ferenc: *A magyar büntetőjog tankönyve*. Budapest, Politzer, 1902. 450.

³ Lásd: <https://w.wiki/3Pzi>.

⁴ Finkey (1902): i. m. 450.

a francia és belga engedtek a sértettnek befolyást kivételesen, és csak az angol, skót és amerikai jogok tértek el az uralkodó állásponttól.⁵

A régi magyar jog csak a házasságtörést tekintette a sértett (a férj) indítványára üldözendőnek. Az 1792. évi büntetőtörvény-javaslat ugyanezt kiegészítette az erőszakos nemi közöszlélssel. Az 1843. évi törvényjavaslat az általános részben nem is szól róla, de a különös részben 24. részint súlyos, részint csekély jogsértést a „sértett panaszára” üldözendőnek nyilvánított (például a párbajt, a vallás szabad gyakorlatának háborítását).⁶

A 19. század elején a magánvétségek, majd a magánvád fogalma és köre zavarták a sértett fél panaszára üldözendő cselekmények tanát. Balogh Jenő szerint el kell választani a sértett indítványára büntetendő cselekményeket a magánvádas cselekményektől, mert a két jogintézmény jomalap, jelleg, jogi természet és az egész eljárás tekintetében különböző. A sértett indítványára büntetendő ügyeknél súlyos bűncselekményekről van szó, amelyet a sértett kímélete indokol. E körben csak a sértett indítványára indul meg az eljárás, és a vádat a közvádoló képviseli az eljárás során, míg a magánvádnál csekély jelentőségű cselekmények sorolhatók e körbe, és a sértett képviseli a vádat.⁷

Angyal Pál szerint a büntetőjogszabályok a büntetőeljárás megindítását, lefolytatását – a hivatalból üldözés elvének megtörésével – három címen teszik függővé a sértett akaratnyilvánításától, illetőleg az arra jogosult indítványától: 1. a sértett fél kímélete címén, mert az állam feladata, hogy újabb sérelmet ne okozzon (például erőszakos közöszlélés); 2. a *minima non a praetor* elvénél, azaz csak akkor legyen eljárás, ha a sértett indítványt terjeszt elő, mert a bűncselekmény csekély súlyú (például becsületsértés); 3. büntetésérdemlőség kétségességének esetén olyan cselekményeknél, ahol csak a sértett állapíthatja meg jogsértő és büntetőjogszabály alá eső voltát (például magánlaksértés).⁸

Ezzel az állásponttal a korszak hazai legjelentősebb jogtudósai is egyetértettek, így például Edvi Illés Károly is.⁹

A Csemegi-kódex már tartalmazott a magánindítványról szóló rendelkezéseket, azonban a magánindítvány kifejezést nem alkalmazta, és a fogalmát sem határozta meg. A magánindítvány hiányát a bűnvádi eljárás megindítását kizáró okként jelölte meg. A Csemegi-kódex IX. fejezet 110. §-a szerint: „Büntett vagy vétség miatt, mely csak a sértett fél indítványára üldözhető, a jogosítottak indítványa nélkül a bűnvádi eljárás meg nem indítható.” A Csemegi-kódex ren-

⁵ Angyal Pál: *A magyar büntetőjog tankönyve*. Budapest, Athenaeum, 1920. 508.

⁶ Finkey (1902): i. m. 450.

⁷ Balogh Jenő: *A sértett fél jogköre a büntetőjogban*. Budapest, Pallas, 1887. 159.

⁸ Angyal (1920): i. m. 511–512.

⁹ Edvi Illés Károly: *A büntetőtörvénykönyv magyarázata I*. Budapest, Révai Testvérek, 1894. 396–397.

delkezik a magánindítvány előterjesztésére jogosultak köréről és előterjesztésére három hónapos határidőt határoz meg. Továbbá rögzíti e jogintézmény oszthatatlanságát, és lehetővé teszi a visszavonását, azzal a megszorítással, ha a törvény kivételt nem tesz. A Csemegi-kódex rögzíti még a sértett fél indítványára üldözhető büntetteket és vétségeket. A hazai jogalkotásban a magánindítvány megnevezést az 1896. évi XXXIII. törvénycikk a bünvádi perrendtartásról (Bp.) alkalmazta legelőször. 3. § szerint: „Csak magánindítványra üldözhető bűncselekmény miatt az indítvány megtétele (90. §) előtt nyomozás nem teljesíthető, vád nem emelhető és bírói eljárásnak nincs helye.” Ez csak olyan bűncselekmények esetében volt megengedett, amelyek miatt a büntetőtörvény értelmében csak magánindítványra volt helye az eljárásnak. Az nem volt tartalmi követelmény, hogy a magánindítvány előterjesztője kérje az eljárás lefolytatását, valamint az elkövető büntetőfelelősségre vonását.

Az 1950. évi II. törvény (Btá.) a büntethetőségről szóló fejezete tartalmazza a magánindítványra vonatkozó szabályokat, de nem tartalmaz a büntetőeljárás megindításra vonatkozó tilalmat. A magánindítvány fogalmát azonban a büntető perrendtartásról szóló 1951. évi III. törvény (II. Bp.) 88. § (3) bekezdése rögzíti már, amely szerint: „A magánindítványra jogosultnak minden olyan nyilatkozatát, amely szerint az elkövető büntető felelősségre vonását kívánja, magánindítványnak kell tekinteni.” Változás, hogy a magánindítvány előterjesztésére már csak egy hónapot határoz meg, továbbá kimondja, hogy az nem vonható vissza. A magánindítványra üldözhető bűncselekmények köre csak kis mértékben változott a Csemegi-kódex óta.¹⁰

A Büntető Törvénykönyvről szóló 1961. évi V. törvény a II. fejezet 4. cím alatt, a büntethetőség akadályai között büntethetőséget kizáró okként nevesíti a magánindítvány hiányát. A 27. § szerint „a büntető törvényben meghatározott esetekben a büntett csak magánindítványra büntethető”. A Btk. különös része határozza meg azokat a bűncselekményeket, ahol szükséges a magánindítvány az elkövető büntethetőségéhez. A jogalkotó ebben a büntetőkódexben sem rögzítette a magánindítvány fogalmát. Az 1962. évi 8. tvr. (I. Be.) megtartotta a II. Bp.-ben meghatározott büntetőeljárásai rendelkezéseket.¹¹

Az 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről nem változtatta meg a korábbi magánindítványra vonatkozó rendelkezéseket; a büntetőjogi felelősségre vonás akadályainál, a III. fejezetben, az 1. cím alatt lévő büntethetőséget kizáró okoknál jelöli a magánindítvány hiányát. A 31. § (1) bekezdése szerint: „A törvényben meghatározott esetekben a bűncselekmény csak magánindít-

¹⁰ Kovács Tamás: A magánindítvány megjelenése és története a magyar büntetőjogban. In Barabás A. Tünde – Vókó György (szerk.): *A bonis bona discere. Ünnepi kötet Belovics Ervin 60. születésnapja alkalmából*. Budapest, OKRI – Pázmány Press, 2017. 96–104.

¹¹ Kovács (2017): i. m. 105.

ványra büntethető.” A jogalkotó az addigi jogalkotási gyakorlatának megfelelően e rendelkezéseket az akkor hatályos 1973. évi I. törvény (II. Be.) szabályai között helyezte el, azaz a büntetőeljárás jogra bízta ennek szabályozását.¹²

A magánindítvány fogalma

Finkey Ferenc nézete szerint:

„A magánindítvány ezek szerint első sorban ugyan perjogi előfeltétel, t.i. bizonyos cselekményeknél a bűnvádi eljárás megindításának nélkülözhetetlen feltétele, de lényeges anyagi jogi jelentősége is van, mert az indítvány elő nem terjesztésének vagy visszavonásának jogi következménye az illető bűncselekmény büntethetőségének megszűnése, kizárása.”¹³

Továbbá kifejtette, hogy a Bp. szabályai alapján is a bűnvádi – büntető – eljárás előfeltételei közé, azon belül eljárási feltétel hiányai közé sorolja a magánindítványt, mivel álláspontja szerint csak ideiglenes akadálya az eljárásnak, amely fennforgásától valamely bűnügyben a büntetőeljárás megindítása és folytatása függ.¹⁴ Angyal Pál megfogalmazásában:

„A magánindítvány lényegileg a büntetőjogszabályok által magánindítványra üldözendő bűncselekmények közé sorolt deliktum nyomán keletkezett állami büntetőigény érvényesülése akadályának elhárítása, azaz az ily bűncselekmény tárgyában egyébként helyt fogható büntető eljárás megindításának és lefolytatásának lehetővé tétele, tehát eljárásjogi előfeltétel.”¹⁵

Tremmel Flórián szerint a magánindítvány áttételesen az officialitás csorbulásával járó egyik anyagi jogi intézmény.¹⁶ Nézete alapján a magánindítvány intézménye az elméletben és a gyakorlatban Janus-arcúnak mutatkozik. A Btk. a magánindítvány hiányát egyértelműen büntethetőségi feltételként szabályozza, tehát nincs állami büntetőigény.¹⁷

Király Tibor a nyomozás megindításának akadályait egyben a büntetőeljárás megindítása akadályainak is tekinti, és jogi eredete alapján vegyes, kettős ter-

¹² Kovács (2017): i. m. 106.

¹³ Finkey (1902): i. m. 450.

¹⁴ Finkey Ferenc: *A magyar büntető eljárás tankönyve*. Budapest, Politzer, 1903. 130.

¹⁵ Angyal (1920): i. m. 502.

¹⁶ Fenyvesi Csaba – Herke Csongor – Tremmel Flórián: *Új magyar büntetőeljárás*. Budapest–Pécs, Dialóg Campus, 2008. 72.

¹⁷ Tremmel Flórián: A magánindítvány joghatálya és a joghatályos magánindítvány. *Magyar Jog*, 25. (1978), 4. 339.

mészetű akadályok közé sorolja a magánindítvány hiányát.¹⁸ A magánindítvány hiánya a magyar büntetőjog rendszerében kettős jogi természetű: míg a Btk. szerint kizárja a büntethetőséget, a Be. szerint eljárási akadály.¹⁹

Kiss Anna úgy véli, hogy a magánindítvány sértetti, illetve a magánindítványt előterjesztő célzott nyilatkozata a büntetőeljárás megindítására és az elkövető felelősségre vonására. Kettős természetű, anyagi és eljárásjogi intézmény is. Eljárásjogilag a hiánya eljárási akadály és az officialitás alapelvét törli meg, lehetetlenné téve a büntetőeljárás megindítását.²⁰

A magánindítvány hiánya és szabályozása a Btk.-ban és a Be.-ben

A hivatalból való eljárás (officialitás) alapelvéből egyértelműen következik, hogy a bűncselekmények üldözése, felderítése, valamint az elkövetők felelősségre vonása a büntetőügyekben eljáró hatóságok joga és kötelessége. A büntetőjogban is léteznek olyan bűncselekmények, amelyek nem hivatalból, hanem csak az arra feljogosított személy vagy szerv kifejezett indítványára üldözendők. Ekkor a jogosultaknak feljelentési, eljárásmegindítási és -folytatási monopóliumuk van, mivel tőlük függ az elkövető megbüntetése.

A magánindítvány jogintézményének alapvető jogpolitikai indokai közül mindenképpen ki kell emelni az alábbiakat:

- a magánindítványra üldözendő legtöbb bűncselekmény esetén a kívülálló személy nem tudja eldönteni, hogy megvalósult-e bűncselekmény, mivel e tekintetben a döntő a sértett értékítélete;
- a társadalomra kisebb fokban veszélyes bűncselekmények esetén akkor célszerű az igazságszolgáltatást mozgásba hozni, ha a sértett ezt kívánja (például becsületsértés);
- indokolhatja a magánindítványtól függő eljárást az elkövető és a sértett közötti hozzátartozói viszony is (például lopás);
- jelentősebb társadalomra veszélyességű bűncselekményeknél a sértett kímélete indokolja a magánindítványra üldözést (például szexuális erőszak, de kivéve, ha azzal összefüggően nem magánindítványra büntetendő bűncselekmény is elkövetnek).²¹

A magánindítvány fontos tartalmi összetevői: az akaratnyilatkozat, a jogosultság és a határidő.

¹⁸ Király Tibor: *Büntetőeljárás jog*. Budapest, Osiris, 2008. 347.

¹⁹ Király (2008): i. m. 349.

²⁰ Kiss Anna: A magánindítvány sajátosságai. *Ügyvédvilág*, (2016), 11. 25.

²¹ Blaskó Béla: *Magyar büntetőjog. Általános rész*. Budapest–Debrecen, Rejtjel, 2020. 291.

A Be. 378. § (2) bekezdése szerint: „Magánindítványnak kell tekinteni a magánindítvány előterjesztésére jogosult feljelentését és bármely olyan nyilatkozatát, amely szerint az elkövető büntetőjogi felelősségre vonását kívánja.”

A magánindítványtól meg kell különböztetni a magánvádat. A magánindítványra vonatkozó szabályokat részben a Btk. és részben a Be. szabályozza, míg a magánvád tisztán eljárásjogi intézmény. A Be. alapvetően követi a III. Be. rendelkezéseit, ugyanakkor újrastrukturálta, logikusabb felépítésűvé tette, pontosította a magánvádas eljárás rendelkezéseit tartalmazó fejezetet.²²

Minden hivatalból üldözendő bűncselekmény egyben közvadás is, ilyen esetben a vádemelés és a vádképviselet a közvádló, az ügyész feladata. A magánvád esetén a vád képviseletét nem az ügyész, hanem a sértett vagy a magánindítvány előterjesztésére jogosult más személy – a magánvádló – látja el.

A magánindítványra üldözendő bűncselekményeknek két kategóriáját – amelynek alapja, hogy ki képviseli a vádat – különböztetjük meg: Az első kategóriába tartoznak azok a bűncselekmények, amelyek egyidejűleg magánindítványra és magánvádra üldözendők. E cselekmények viszonylag kis társadalomra veszélyessége következtében a magánindítványra jogosult akarata a büntetőeljárás megindítását és lefolytatását is befolyásolja, mivel a magánvádló rendelkezik a vádemelés lehetőségével. A magánindítványos és egyben magánvádas bűncselekmények a Be. 53. § (1) bekezdése *a)* és *b)* pontja szerint a könnyű testi sértés, a magántitok megsértése, a levéltitok megsértése, a rágalmazás, a becsületsértés és a kegyeletsértés, továbbá nívumként ide tartozik a becsület csorbítására alkalmas hamis hang- vagy képfelvétel készítése bűncselekménye is. Ezeknél a bűncselekményeknél a vádat mint magánvádló maga a sértett képviseli, kivéve ha átveszi tőle az ügyész. Figyelemmel a bűncselekmény becsület csorbítására alkalmas természetére, e bűncselekmény kapcsán is elmondható, hogy a sérelem megtorlandóságának leghivatottabb bírálója maga a sértett, a sértetten kívül az adott cselekmény mást nem érint, így illeszkedik a Be. magánvádas bűncselekményeinek sorába. A második kategóriában vannak azok a magánindítványra üldözendő bűncselekmények, amelyeknél a vádat az ügyész képviseli. Ilyenkor az indítvány előterjesztése után a büntetőeljárás már a magánindítványt előterjesztő akaratától függetlenül folyik. Például a becsületsértés és a rágalmazás közvadra üldözendő, ha bíró, ügyész vagy rendvédelmi szerv tagjának sérelmére, annak hivatalos eljárása alatt, illetve emiatt követik el.²³ A Be. ezzel a megoldással azt célozta, hogy az igazságszolgáltatás során eljáró személyek (bíró, ügyész és rendvédelmi szerv tagja)

²² 2017. évi XC. törvény indokolása a büntetőeljárásról.

²³ Be. 53. § (3) bek.

sérelmére elkövetett becsületsértés és rágalmazás minősüljön csak közvadás bűncselekménynek, és ne minden hivatalos személy esetében.²⁴

A Be. 378. § (1) bekezdése szerint „Magánindítványra üldözendő bűncselekmény esetén csak a jogosult indítványára indítható meg vagy folytatható a büntetőeljárás”. Fő szabályként a Btk. 31. § (2) bekezdése alapján a magánindítvány előterjesztésére a sértett jogosult.

A Be. 378. § (3) bekezdése szerint: „A magánindítványt attól a naptól számított egy hónapon belül kell előterjeszteni, amelyen a magánindítványra jogosult a bűncselekményről tudomást szerzett”. Bár a magánindítvány hiánya a büntetőeljárás mellett nem a cselekmény büntetendőségének, hanem az elkövető büntetethezességének akadályát képezi, a magánindítványt attól a naptól számított egy hónapon belül lehet előterjeszteni, amelyen a magánindítványra jogosult a bűncselekményről tudomást szerzett, hiszen a magánindítványra üldözendő bűncselekmények túlnyomó részében a magánindítvány szükségessége nem az elkövető és a sértett viszonyától, és így az elkövető kilétének ismeretétől függ. Ha a nyomozás megindítását követően derül ki, akár a helyes minősítés megállapítása, akár az elkövető személyének felderítése útján, hogy a bűncselekmény magánindítványra büntethető, akkor az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság köteles az arra jogosultat a magánindítvány tárgyában nyilatkozattételre felhívni. Ebben az esetben a Be. 378. § (4) bekezdés alapján a magánindítvány előterjesztésének határidejét a felhívás tudomásszerzésétől kell számítani.

A Be. 378. § (6) bekezdése szerint: „A magánindítvány előterjesztésére nyitva álló határidő elmulasztása miatt igazolásnak akkor van helye, ha a bűncselekmény közvadásra üldözendő.” Ez a szabály először a III. Be. 173. § (3) és (4) bekezdésében lett rögzítve.

A magánvadás eljárás ismeri a viszonvád jogintézményét, ekkor az „1 hónapos” határidő alól a Be. kivételt tesz. A Be. a viszonvádat a 763. §-ában szabályozza. Ennek keretében a Be. megadja nómumként a viszonvád fogalmát: „(1) Kölsönösen elkövetett könnyű testi sértés, rágalmazás vagy becsületsértés esetén a vádlott a magánvádló ellen vádat emelhet (a továbbiakban: viszonvád).” Továbbá rögzíti, hogy viszonvád emelése esetén az ügyészség a viszonvád képviselét akkor veheti át, ha a vád képviselét nem vette át, vagy a vád képviselétől elállt.

A magánindítvány oszthatatlansága a Btk. 31. § (5) és (6) bekezdései szerint azt jelenti, hogy a magánindítványos bűncselekmény valamennyi elkövetőjével szemben, és nemcsak azzal az elkövetővel szemben folytatandó le a büntetőeljárás, akit a jogosult a magánindítványában megnevezett. A magánindítvány nem vonható vissza, mivel a visszavonással lehetőség lenne arra, hogy az elkövető és a sértett között alkudozás kezdődjön, a sértett esetleg jogtalan előnyt

²⁴ 2017. évi XC. törvény indokolása a büntetőeljárásról.

követeljen a magánindítvány visszavonása fejében. A magánindítvány visszavonhatatlanságának elve azonban a magánvádas bűncselekmények körében mégis csorbul. A magánvádoló ugyanis a vádat – indokolás nélkül – bármikor ejtheti.²⁵ A magánvádas ügyek körében a magánindítvány visszavonhatatlanságának szabályát lerontja az úgynevezett vélelmezett vádelejtés. Ha a magánvádoló a tárgyaláson nem jelenik meg, és magát alapos okkal, előzetesen, haladéktalanul nem mentette ki, illetve elérhetetlenné vált, úgy kell tekinteni, hogy a vádat ejtette. A magánvádólót erre az idézésben figyelmeztetni kell.²⁶

Összegzés

A magánindítvány megfogalmazása némely változásai ellenére azt „a jogalkotók és a jogirodalom művelői elismerték, hogy bizonyos jogpolitikai vagy erkölcsi, kisebb mértékben praktikus szempontok indokolják, hogy egyes bűncselekmények esetében az officialitás sérelmére a sértett igénye, akarata legyen annak eldöntője, hogy induljon-e büntetőeljárás”.²⁷ Teljesen egyetértek azzal az állásponttal, hogy a magánindítvány jogintézményének létjogosultsága napjainkban is megalapozott.

A törvényi követelményként előírt magánindítványnak a hiánya azonban kihatással lehet a nyomozás során a meghatározott személlyel szembeni megalapozott gyanú törvényes közlésére, a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés törvényes elrendelésére és közvetve a vádra és a bíróság döntésére is.²⁸ Nézetem szerint, mint anyagi jogi és egyúttal eljárásjogi (quasi „vegyes”) jogintézmény, a Janus-arcú magánindítványnak a hiánya a Be. preambulumban rögzített tisztességes eljárás jogára, a funkciómegosztás elvére, valamint az Alkotmánybíróság több határozatában a jogállamiság alapvető ismérveként rögzített jogbiztonság maradéktalan érvényesülésére, így a büntetőhatalom jogállami tartalmának kiteljesedésére is hatással lehet.²⁹

²⁵ Be. 776. § (1) bek.

²⁶ Be. 773. § (5) bek.

²⁷ Kovács (2017): i. m. 110.

²⁸ Gergi-Horgos Livia: Büntetőeljárás törvénysértő megindítása és ennek hatása a vádra egy büntetőügy tükrében. *Magyar Rendészet*, 12. (2012), 2. 67–75.

²⁹ Horgos Livia: *A ius puniendáról a honi büntetőjogban*. Budapest, NKE, 2019. 62.

Irodalomjegyzék

- Angyal Pál: *A magyar büntetőjog tankönyve*. Budapest, Athenaeum, 1920.
- Balogh Jenő: *A sértett fél jogköre a büntetőjogban*. Budapest, Pallas, 1887.
- Blaskó Béla: *Magyar büntetőjog. Általános rész*. Budapest–Debrecen, Rejtjel, 2020.
- Edvi Illés Károly: *A büntetőtörvénykönyv magyarázata I*. Budapest, Révai Testvérek, 1894.
- Fenyvesi Csaba – Herke Csongor – Tremmel Flórián: *Új magyar büntetőeljárás*. Budapest–Pécs, Dialóg Campus, 2008.
- Finkey Ferenc: *A magyar büntetőjog tankönyve*. Budapest, Politzer, 1902.
- Finkey Ferenc: *A magyar büntető eljárás tankönyve*. Budapest, Politzer, 1903.
- Gergi-Horgos Livia: Büntetőeljárás törvénysértő megindítása és ennek hatása a vádra egy büntetőügy tükrében. *Magyar Rendészet*, 12. (2012), 2. 67–75.
- Horgos Livia: *A ius puniendáról a honi büntetőjogban*. Budapest, NKE, 2019.
- Király Tibor: *Büntetőeljárás jog*. Budapest, Osiris, 2008.
- Kiss Anna: A magánindítvány sajátosságai. *Ügyvédvilág*, (2016), 11. Online: <https://jogaszvilag.hu/rovatok/szakma/a-maganinditvany-sajatossagai>
- Kovács Tamás: A magánindítvány megjelenése és története a magyar büntetőjogban. In Barabás A. Tünde – Vókó György (szerk.): *A bonis bona discere. Ünnepi kötet Belovics Ervin 60. születésnapja alkalmából*. Budapest, OKRI – Pázmány Press, 2017. 95–110.
- Tremmel Flórián: A magánindítvány joghatálya és a joghatályos magánindítvány. *Magyar Jog*, 25. (1978), 4. 338–346.

Kiadja a Nemzeti Közszerkölátati Egyetem
Ludovika Egyetemi Kiadó.
A kiadásért felel: Koltay András, rektor
Szerkhely: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.
Kapcsolat: kiadvanyok@uni-nke.hu

Felelős szerkesztő: Kilián Zsolt
Olvasószerkesztők: Bujdosó Hajnalka, György László,
Resofszki Ágnes, Szabó Ilse, Szarvas Melinda
Tördelőszerkesztő: Kilián Zsolt
Korrektorok: Bujdosó Hajnalka, György László,
Kalcics Ildikó, Resofszki Ágnes, Szarvas Melinda
Nyomdai kivitelezés: Pátria Nyomda Zrt.
Felelős vezető: Orgován Katalin vezérigazgató

ISBN 978-963-531-507-9 (nyomtatott)
ISBN 978-963-531-509-3 (ePDF)
ISBN 978-963-531-508-6 (ePub)

